

1960'lı Yıllarda Isparta'nın Çağdaş Dini Yapıları

Esra BÜYÜKEMİR KARAGÖZ¹, Seda ŞİMŞEK²

¹Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
E-mail: ebuyukemir@gelisim.edu.tr ORCID iD: 0000-0003-1756-1210

²Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü E-mail: sedatolaci@sdu.edu.tr
ORCID iD: 0000-0002-1881-186X

ÖZ

Cami mimarisi, ilk örneğini Mescid-i Nebevi olarak kabul edilen zamandan günümüze kadar olan süreçte dönemin işlevsel, mimari, sanat özelliklerine göre farklılaşmıştır. Uzun süren Osmanlı Hükümdarlığı'ndan sonra, kabul edilen yeni yönetim şekli Cumhuriyet ile birlikte cami mimarisi de değişmeye başlamıştır. Cumhuriyet'in erken dönemlerinde yeni ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkileyen modernist yaklaşımlar ve Bauhaus'un etkileriyle sade ve işlevsel yapılar inşa etme yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşıma uygun olarak ülke genelinde başta Ankara olmak üzere yeni kentlerin imar edilmesi ve yeni ideolojinin temsilcisi olacak yeni yapı tiplerinin inşa edilmesine odaklanılmıştır. Bu etki çağdaş cami mimarisi tasarımında 950'li yıllardan sonra kendisini göstermeye başlamıştır.

Çalışma kapsamında, Isparta'da modernist yaklaşımla inşa edilen çağdaş dini yapılardan Valide Cami ve Yayla (Karabilal) Cami ele alınmıştır. Çalışmada camilerin Isparta kentsel gelişimindeki yeri, kent içindeki konumu, parsel alanı içerisindeki yerleşim düzeni, yapı sistemleri ve yapı malzemeleri, cephe kurguları, iç mekân özellikleri değerlendirilerek ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Söz konusu camilerin tüm bu özellikleriyle birlikte modern dönem çağdaş cami mimari anlayışı içerisindeki yerleri ayrı ayrı değerlendirilmiş, korunan özgün kısımları ve meydana gelen bozulmalar tespit edilmiştir.

Bu çalışma, söz konusu yapıların modern dönem mimari mirası olarak değerlerini ortaya koymuş ve dönemi yansıtan öğelerle birlikte bir bütün olarak korunması gerekliliğini öne çıkarmıştır. Isparta kentinde modern dönem cami sayısının sadece Valide Cami ve Yayla Cami ile sınırlı olması, bu camilerin üst ölçekte Isparta'nın kentsel gelişimiyle birlikte paralellik göstermesi nedenleriyle önemli olan yapıların tescillenerek korunmaları gerekmektedir. Çalışma camilerin inşa edildikleri dönem için ne denli önemli olduklarının kullanıcıya aktarılması ve yapıların belgelendirilmesine araç olması açısından önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Isparta, Modernizm, Çağdaş Mimarlık, Dini Yapı, Cami

yitirmesine neden olmaktadır.

Ülkemizde modern mimarlık mirasına verilen değerin henüz toplumsal olarak yaygınlaşmamış olması, modern dönem çağdaş cami yapılarının da korunması konusunda sorunları ortaya çıkmaktadır. Çağdaş cami mimarisinin, Klasik Osmanlı Cami mimarisinden farklılaşmasının uzun süre toplumda tepki görmüş olması çağdaş camilerin plan kurguları ve cephe kurgularının korunamamasında etkili olmuştur.

Bu çalışmayla, Isparta Kent'inde bulunan modern mimarlık anlayışı ile inşa edilmiş çağdaş camilerden olan Valide Cami ve Yayla (Karabilal) Cami'nin, birer modern dönem mimari miras değeri olarak görülmesi ve dönemi yansıtan öğelerle birlikte bir bütün olarak korunması gerekliliği öne çıkmaktadır. Isparta kentinde modern dönem cami sayısının sadece Valide Cami ve Yayla Cami ile sınırlı olması ve bu camilerin üst ölçekte Isparta'nın kentsel gelişimiyle birlikte paralellik göstermesi nedeniyle, önemsenmesi, kullanıcıya öneminin aktarılması, tescillenerek korunması önerisinde bulunulması adına gerçekleştirilen bu çalışma aynı zamanda iyi bir belgeleme aracı olarak önem kazanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akar, M., & Kara Pilehvarian, N. (2019). Türkiye'de Güncel Cami Mimarisi Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Esenler İlçesi Örneği. *Yakın Mimarlık Dergisi*, 2(2), 63-89.
- Akdağ, N., & Beyhan, Ş. (2019). Isparta Kent Kimliğinde Bir Modern Dönem Cami Örneği. III. Uluslararası Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu (s. 170-178). İstanbul: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Akdağ, N., & Beyhan, Ş. (2021). Traces of Modernism in The Mosque Architecture of The Republican Period; The Example of Isparta and Burdur. *Kent Akademisi*, 14(4), 1074-1088.
- Beyhan, Ş. G. (2008). Isparta'da Modernizmin Etkisinde Bir Dini Yapı Örneği. *Docomomo-Türkiye* (s. 15). Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Beyhan, Ş. G. (2016). Isparta Kentinde Yaşanan Modernizmin Kent Kültürü ve Tipolojisi Üzerine Yansımaları. *İdealkent*, 7(18), 116-143.
- Çelebi, Ü. (2011). Isparta Kenti Kamu Yapılarının İmaj, Kimlik ve Anlam Bağlamında İncelenmesi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (1973). *Elli Yılda Dini Yapılar*. Ankara: Türkiye Republici Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, No:153.
- Eyüpgiller, K.K. (2006). Türkiye'de 20. Yüzyıl Cami Mimarisi. *Mimarlık Dergisi*.
- Google Earth. (2023). 02 13, 2023 tarihinde <https://earth.google.com/web/search/%c4%b1sparta+valide+camii/@37.76996,30.55160>

- 68,1051.46466148a,814.19344308d,35y,0h,45t,0r/data=Cn8aVRJPCiUweDE0YzVINW MwMDQzYTU2NDE6MHg3NmM5NWRiZGY5OGI2YzJkGUVKDjOP4kJAIQtSsM6jT5A KhTEsXNwYXJ0YSB2YWxpZGUgY2FtaRgCIAEiJgokC adresinden alındı
- Gürsoy, E. (2011). Modern Mimarlık Tarihi Sürecinde İzmir Camileri. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2019). 04 09, 2019 tarihinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/> adresinden alındı
- Isparta Valiliği İl Kültür Müdürlüğü. (1998). Kültür Envanteri. Isparta: Isparta Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- Karakoca, E. (2017). İstanbul'daki Çağdaş Camilerin Mekan Kuruluşları Açısından İncelenmesi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Koçal, N., & Beyhan, Ş. G. (2015). Valide Cami. Docomomo-Türkiye (s. 18). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- URL 1. (2023). Foursquare. 02 13, 2023 tarihinde <https://tr.foursquare.com/v/yayla-karabilal-camii/54e7095c498ebe5df6972ce9> adresinden alındı